А.Р. Агееў (г.Магілёў)

ЧАСОВЫ СТАТУТ НАВУКОВА-ДАСЛЕДЧАГА КРАЯЗНАЎЧАГА ТАВАРЫСТВА ПРЫ МАГІЛЁЎСКІМ ДЗЯРЖАЎНЫМ ПЕДАГАГІЧНЫМ ІНСТЫТУЦЕ ІМЯ І.Д. ПАПАНІНА

У пачатку Вялікай айчыннай вайны Магілёўскі педагагічны і настаўніцкі інстытуты планавалася эвакуіраваць на Урал у горад Чалябінск. Але вывезці калектыў і абсталяванне не ўдалося. На тры навучальныя гады акупацыі Магілёва нацысцкімі захопнікамі заняткі ў інстытуце прыпыніліся. Лёс раскідаў выкладчыкаў і студэнтаў па франтах і дарогах вайны. Не да усіх

Электронный архив библиотеки МГУ имени А.А. Кулешова

ён быў літасцівым. Тым не менш, 19 ліпеня 1944 г., праз месяц пасля вызвалення Магілёва ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў Выканаўчы камітэт Магілёўскага абласнога Савета дэпутатаў працоўных і бюро Магілёўскага абласнога камітэта КП(б)Б прынялі сумесную пастанову "Аб аднаўленні работы Магілёўскага педагагічнага і настаўніцкага інстытутаў". У адпаведнасці з пастановай Савета Народных Камісараў Беларускай ССР ад 24 ліпеня 1944 гада ён пачынаў нанава сваю дзейнасць у складзе факультэтаў мовы і літаратуры, гістарычнага і геаграфічнага.

Адраджэнне інстытута адбывалася ў вельмі складаных умовах. Перададзеныя ўстанове будынкі былі ў гады вайны моцна пашкоджаны і патрабавалі складанага рамонту. Не хапала абсталявання, падручнікаў, кадраў. Тым не менш 16 лістапада рэгулярныя заняткі аднавіліся. Павольна, з вялікімі цяжкасцямі, але няўхільна навукова–педагагічная дзейнасць інстытута набірала абароты. Уражвае, што ў такіх цяжкіх умовах, калі яшчэ не быў адноўлены вучэбны корпус і не хапала самага неабходнага абсталявання, вучоны савет інстытута на другім гаду аднаўлення сваёй дзейнасці зацвярджае ў жніўні 1946 г., **"Часовы статут навукова-даследчага краязнаўчага таварыства пры Магілёўскім дзяржаўным педагагічным інстытуце імя І.Д. Папаніна"**.

Адной з галоўных мэтаў таварыства абвяшчалася "аказанне дзейнай дапамогі Ураду БССР у справе аднаўлення разбуранай гаспадаркі Магілёўскай вобласці, аховы помнікаў прыроды, даўніны і мастацтва, месцаў баёў Чырвонай Арміі і партызанскіх атрадаў з фашыстамі". Пад час Другой сусветнай вайны на тэрыторыі Магілёўскай вобласці ў ходзе баявых дзеянняў былі пашкоджаны, або з-за недагляду прыйшлі ў заняпад многія помнікі гісторыі і культуры. Кіраўніцтва Беларусі звяртала на гэтую праблему пэўную ўвагу. Архітэктурныя помнікі пасля вызвалення населеных пунктаў абмераліся і абследаваліся, у тым ліку для прад'яўлення Германіі рэпарацыйных патрабаванняў. Савет міністраў БССР у 1948 і 1949 гг. прымаў пастановы "Аб мерах паляпшэння аховы памятнікаў культуры..."

Тым не менш, праблем з аховай помнікаў, з выяўленнем месцаў пахавання савецкіх воінаў часоў апошняй вайны заставалася надзвычай многа. Дзяржаўныя органы не спраўляліся з пастаўленымі задачамі. Жыццёва неабходным было далучэнне да гэтай працы грамадскасці. У Магілёўскім педагагічным інстытуце разумелі вастрыню праблемы, і яшчэ да прыняцця вышэй узгаданых пастаноў Савета Міністраў БССР, распачалі дзейнасць па адраджэнню краязнаўства ў рэгіёне. Як бачна з тэксту статута, таварыства планавала вывучаць багацці прыроды, эканоміку, гісторыю, гісторыю рэвалюцыйных рухаў, этнаграфію, фальклор, матэрыяльную культуру,

Электронный архив библиотеки МГУ имени А.А. Кулешова

помнікі Вялікай Айчыннай вайны на тэрыторыі Магілёўскай вобласці, арганізаваць краязнаўчы кабінет і бібліятэку.

Спрыяла арганізацыі таварыства і пэўная змена некаторых ідэалагічных установак. Выйграць Вялікую айчынную вайну без апоры на патрыятычныя пачуцці савецкіх людзей было немагчыма. Кіраўніцтва СССР гэта разумела. Нігілізм у дачыненні да дарэвалюцыйнай гісторыі СССР зменшыўся яшчэ напярэдадні вайны. Разгром гістарычнай "школы Пакроўскага", прыхільнікі якой паказвалі гісторыю царскай Расіі пераважна негатыўнымі фарбамі, спрыяў адраджэнню гістарычнай памяці. Гэтыя змены адлюстраваліся і ў зменах палітыкі да гістарычнай спадчыны. У пасляваенны час ў Беларусі назіралася пэўнае ажыўленне краязнаўчай работы. Амаль цалкам вынішчанае ў 1930-я гг. краязнаўства пачало, хай сабе павольна і непаслядоўна, адраджацца. Адной з першых ластавак гэтага працэсу была спроба выкладчыкаў Магілёўскага педінстытута ў час пасляваеннай разрухі арганізаваць работу краязнаўчага таварыства, якое планавала распаўсюдзіць сваю дзейнасць на ўсю вобласць.

Тэкст статута захоўваецца ў Дзяржаўным архіве Магілёўскай вобласці ў справе "Постановления коллегии и приказы министерства просвещения БССР, пятилетний план научно-исследовательской работы на 1946 – 1950 года и отчет о выполнении плана за 1946– 1947 уч. год." фонду Магілёўскага дзяржаўнага педагагічнага і настаўніцкага інстытутаў Міністэрства асветы БССР. Фонд 927, воп. 1, спр. 29, арк. 8-9.

Часовы статут краязнаўчага таварыства друкуецца без выпраўлення памылак, з захаваннем арфаграфічных асаблівасцяў дакумента.

Временный устав научно-исследовательского краеведческого общества при МГПИ им. И.Д. Папанина

ЦЕЛИ ОБЩЕСТВА[1]

I. В целях оказания действенной помощи Правительству БССР в деле восстановления разрушенного хозяйства Могилевской области, охраны памятников природы, старины и искусства, мест крупных боев Красной

Армии и партизанских отрядов с фашистами, а также в видах внедрения элементов краеведения в школе – при Могилевском Государственном Педагогическом Институте организуется научно–исследовательское краеведческое общество.

ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ОБЩЕСТВА

II. Научно-исследовательское краеведческое общество изучает богатства природы, естественные производительные силы, экономику, историю,

[1] Печатается впервые. – *Прим. ред. И.Н.Шарухо.*

Электронный архив библиотеки МГУ имени А.А. Кулешова

историю революционных движений, этнографию, фольклер, материальную культуру, а также памятники Великой Отечественной войны на территории Могилевской области, координируя свою научно-исследовательскую деятельность с другими учреждениями и предприятиями Могилевской обл. и БССР.

III. Работа общества протекает в основном в трех секциях: 1) Природоведческой, 2) Культурно-исторической и 3) Школьно-краеведческой.

Примечание: По мере расширения деятельности общества при секциях организуются соответствующие комиссии.

СОСТАВ ОБЩЕСТВА

IV. Членами общества могут быть все совершеннолетние граждане БССР и других союзных республик, не лишенные избирательного права, активно занимающиеся изучением Могилевской обл. или одного из ее районов. Членами-соревнователями Об-ва могут быть теже лица, но не моложе 16-ти лет, интересующиеся изучением Могилевской области или ее районов. В почетные члены общества могут быть избранны крупные советские ученые, полководцы Красной Армии и Военно-Морского Флота, общественно-политические деятели, известные писатели, поэты и композиторы, герои Великой Отечественной воины, матери-героини и знатные люди БССР.

Примечание: 1.Члены общества и члены-соревнователи принимаются в общество соответствующими Секциями Общества, на основании заявления, и утверждаются Советом Общества.

2.Почетные члены принимаются на общих собраниях членов Общества открытым голосованием.

УПРАВЛЕНИЕ ДЕЛАМИ ОБЩЕСТВА.

V. Распорядительным органом управления об-ва является Совет в количестве 9-ти членов, которые из своей среды избирают: Председателя, двух его заместителей, ученого секретаря, помощника ученого секретаря, казначея и 3-х председателей Секций общества. Члены Совета об-ва выбираются на общем собрании членов Общества открытым голосованием.

VI.Члены каждой секции общества выдвигают из своей среды: Председателя, его заместителя и отв.секретаря.

VII. Во главе каждой комиссии находится ее руководитель выдвигаемый соответствующей секцией.

Примечание: 1.Секции и комиссии работают на основании особого для их положения, по планам, утвержденных Советом Общества.

2. Переписка общества ведется общей канцелярией Института.

СОБРАНИЯ И ЗАСЕДАНИЯ ОБЩЕСТВА, СОВЕТА И СЕКЦИЙ

VIII. Общие собрания Общества бывают: годовые, квартальные и чрезвычайные, на которых утверждаются члены Совета, почетные члены, пла-

Электронный архив библиотеки МГУ имени А.А. Кулешова

ны и отчеты Совета Общества, научные экспедиции, производится премирование лучших краеведов области.

Заседания Совета происходит не реже одного раза в месяц, на которых рассматриваются планы и отчеты Общества и Секций, утверждаются вновь принимаемые члены Общества и пр.

Заседания секций происходит не реже одного раза в месяц, на которых заслушиваются научные доклады и обсуждаются соответствующие данной секции вопросы.

Для заслушивания особо-интересных докладов для всех членов Общества проводятся совместные заседания секций под председательством Председателя Совета или его заместителя.

Примечание: Личный состав Совета Общества утверждается Ученым советом Института и проводится приказом директора института.

НАУЧНАЯ БАЗА ОБЩЕСТВА

IX. Совет Общества совместно с деканами факультетов МГПИ организует в Институте Краеведческий кабинет с отделом школьного краеведения при нем, а также краеведческую библиотеку, хранящуюся в общеинститутской библиотеке.

X.Общество содействует Могилевскому Обл. Комитету культпросветучреждений в деле организации Областного и районных краеведческих музеев.

СРЕДСТВА ОБЩЕСТВА

XI. Средства Общества составляются: а) из ежегодных членских взносов, устанавливаемых общим собранием членов Общества, б) из ассигнований МГПИ на научно-исследовательскую работу, в) из дотаций Министерства Просвещения БССР, Областных и районных учреждений и организаций, г) из поступлений от платных лекций, концертов, выставок, изданий и пр.

Примечание: Денежные средства хранятся на текущем счете МГПИ и расходуются по постановлению Совета Общества.

ЛИКВИДАЦИЯ ОБЩЕСТВА

XII. Общество ликвидируется: а) по постановлению общего собрания членов Общества или б) по решению ученого совета Института.

Все денежные и материальные средства и труды Общества переходят в ведение МГПИ.

Настоящий временный устав Общества рассмотрен и утвержден Ученым Советом Могилевского Государственного Педагогического Института 27 августа 1946 года.

ДИРЕКТОР МГПИ: подпись /М.К. КИРИЛЛОВ/

" " августа 1946 г.

Электронный архив библиотеки МГУ имени А.А. Кулешова